

Határtalan muzsika a Kárpát-medencében

Augusztus 21.-én, a Pesti Vigadóban mutatkozott be a Határon Túli Magyar Zenészek Szimfonikus Zenekara. A Magyar Művészeti Akadémia székházában debütáló muzsikuskon zenekarrá szervezése Vashegyi György karmester ötletének köszönhetően valósult meg. A sajtóban azt olvashattuk, a zenekar létrejöttét az a cél vezérelte, hogy együttesbe szerveződhessenek a trianoni döntés által elszakított nemzetrészek muzsikusi. A döntésről elsőként az ötletgazda Vashegyi Györgyöt szeretnénk volna megkérdezni – ami késik, nem múlik – de ő külföldön tartózkodik, így a hatalmas sikert hozó bemutatkozó koncert karmesterétől, Medveczky Ádám Kossuth-díjas karnagytól kérnénk véleményét a kezdeményezésről.

I Ön tudott arról, mit forgat Vashegyi György a fejében?

– Egy-két éve tudok róla, ugyanis mindketten tagjai vagyunk a Magyar Művészeti Akadémiának, s a Zenei Tagozatban többször felvetődött, milyen jó lenne a határokon túli magyar muzsikusból összeállítani egy zenekart. Tudtuk, hogy nagyszerű muzsikuskok vannak az elcsatolt területeken, de azzal is tisztában voltunk, hogy nem lesz könnyű munka ennek a megszervezése. Persze az MMA szervező bizottsága rengeteget segített.

I Hogyan kell ilyen esetben segíteni? Követeket küldtek mindenhová, ahonnét muzsikuskokat reméltek?

– Sok e-mail váltás, telefonbeszélgetés, és személyes találkozó kellett hozzá, de azt kell mondjam, elég hamar összeállt a kép, kiderült ki ér rá, ki tudja vállalni a munkát.

I Azonnal szívesen vállalkozott mindezenre a különleges feladatra? Megértették a célját?

– Igen. Csak azok nem tudtak csatlakozni, akiknek például a rendszeres tanári munkája nem teszi lehetővé a távollétét. Az első koncerten, augusztus 21.-én az erdélyi és a délvidéki muzsikuskok jöttek el, a Psalmus Hungaricus szólóját Kiss B. Attila vállalta, Záborszky Kálmán karnagy pedig abban segített, hogy rendelkezésünkre bocsátotta a zuglói filharmónia próbatermét. Ezt én egy csodálatos kezdeményezésnek tartom. A művészek ösz-

szefogása, a határok képletes eltörlése a művészet segítségével számomra azt bizonyította, amit gyermekkorom óta sokszor hallottam neves muzsikuskoktól, zenetörténészeketől, sőt, ha jól emlékszem, rádióműsor címe is volt a mondat: a zene nem ismer határokat. Az, hogy a nemzet kultúrájának egy jelentős produktuma, ez esetben Kodály muzsikája, ha csak egy estére is, összeforraszthat egy nemzetet, függetlenül attól, hogy hová húzták a határokat, nos, ez szerintem nagyszerű és lélekemelő. És nagyon nagy a jelentősége.

I Nagy öröm az MMA segítőkészsége, de hadd jegyezzem meg, hogy bármit, amit a magyarok Trianon óta megcselekszenek a nemzet „lélekegyesítésében”, az összefogás jegyében, azt kívülről, belülről támadni szokta a külső és belső ellen-

zék vagy ellenség. Ezért aztán most is féltjük a kezdeményezőket, a segítőköt, és a zenekar munkájában részt vevő muzsikuskokat a rosszindulatúaktól.

– Én optimista vagyok, remélem, ilyesmi nem történik. Elég volt a 2004-es borzalmas népszavazási áruulás, kudarc nekünk, éppen ezért érzem azt, hogy ennek a zenei összefogásnak erkölcsi és identitásunkat érintő jelentősége van. A csatlakozó muzsikuskok oly lelkesen, oly nagy örömmel és felkészülten jöttek hozzánk, amitől igazán meghatódtam. Ám ami igazán megdöbbentett, azt a közös munka elkezdése után tapasztaltam. A koncerten ugye a Psalmus Hungaricus, a Marosszéki Táncok és a Páva-variációk című műveket adtuk elő. Elkezdtük a próbát, és elmondtam, hogy ez a három mű nyilván

mindnyájunk amolyan mindennapi kenyerének számít. És akkor sorra jöttek oda hozzám, hogy jaj, hadd mondják el, ezeket a műveket bizony a legtöbben sosem játszották. Kivétel talán a Psalmus volt, Kiss B. Attila úgy emlékezett, hogy a 90-es években ő énekelte Kolozsvárott a művet, de azelőtt és azóta nem emlékszik, hogy játszották volna. Sem Kolozsvárott, sem Marosvásárhelyen, sem Csíksban. Hajlamos vagyok azt gondolni, hogy miképpen a magyar nyelv különös sugárzásától félnek, ugyanúgy tartanak a magyar zene erejétől is. Én szándékosan választottam Kodályt, hiszen a Kodály muzsika az, ami hallatlan viharos erejével, és közvetlen magyar hatásával elárasztja az egész Kárpát–medencét Galántától Marosszélig, hogy stílszerű legyen.

■ *Ha már a műsorról beszéltünk, aminek egyébként óriási sikere volt, hadd kérdezzem meg, mi lesz a jövőben? Nyilván minden zenekar élére kell egy olyan ember, aki irányít, meghatározza a repertoárt, a koncertek rendjét, és így tovább. Vagy tévednék?*

– Nincs ilyen ember. Szerintem ennek a zenekarnak az élére nem is kell választani senkit. Egy a lényeg, hogy ha Vashegyi kollegám ezt úgy tartja a kezében, mint eddig, akkor nem lesz baj. Jöhetnek a következő alkalomra a felvidékiek, hiszen kiváló a kassai filharmónia, a pozsonyi Európa-hírű, tehát a minőséggel nincs gond. Az eddigi tapasztalatom azt mutatja, hogy akikkel dolgozunk, rendkívül kedves emberek, és hallatlanul jó muzsikusok. Hat próba alatt sajátították el a többségük számára ismeretlen darabokat. Nekik a deklamációt nem kell tanítani. Én dirigáltam már a Galántai táncok című művet Németországban, és amíg eldúdoltam nekik a témát /eldúdolja ezúttal nekem is/, ők próbálgatták utánozni, de eleinte igencsak más helyre tették a hangsúlyt, mert idegen volt nekik ez a ritmus. Nos, az erdélyieknek és a délvidékieknek nem volt idegen.

■ *Miképpen, ha Kékszakállút énekelnek a nem magyar anyanyelvűek, érezhetően küszködnek a mi nyelvünk számukra nehéz hangsúlyaival.*

– Igen. Lekottázhatatlan a magyar prozódia. A magyaros lejtést nem könnyű másnak megtanulni.

■ *Két koncert volt eddig. Mindkét alkalommal csak határon túli zenészek szerepeltek? Már Ön és Vashegyi György, a két karmester kivételével.*

– Jogos a kérdés. Három-négy helyen volt hiány, azt magyarországi muzsikusokkal pótoltuk.

■ *Nem véletlenül kérdeztem. Ismerve egy kicsikét a magyar zenei, művészeti életet, talán az a kérdés is jogos, hogy ezeken a fellépéseken nem fenyeget-e a féltékenység, az irigység veszélye? A miért ő, és miért nem én kérdése.*

– Erre éppen most tudok mondani egy kiváló példát. Az első fagottos az első koncertünkön egy rutinos operaházi művész volt – Budapestről. A határon túlról pedig egy fiatal fagottos érkezett, s a pesti kolléga már az első próbán odajött hozzám, azt kérve, szeretné, ha a fiatal kolléga játszana az első koncerten helyette, hadd ismerjék meg őt. Játszott is, kitűnően. Szó sem volt tehát féltékenységről. Nagyon hamar összebarátkoztak a zenészek. Én is találkoztam régi ismerősökkel, hiszen többször találkoztam már a kolozsvári zenészekkel. Emlékszem, talán akkor volt a legmelegebb nyári nap, amikor próbáltunk, mondjuk negyven fok árnyékban, csakhogy árnyék nem volt. És zokszó nélkül, a legnagyobb fegyveremben és jól dolgoztak.

■ *Hogyan alakul majd a koncertek rendje? Ki választ helyszínt? Szeretnék-e utazni a magyar lakta területekre?*

– Ennek a zenekarnak egyelőre az a célja, hogy – ha szabad így mondanom – csonka Magyarországon ismerjék meg. Szeretnék, ha ez a társulat jelentős egységet képviselne a magyar művészeti életben. Örömmel látom, hogy a művészetek minden területén erősöd-

nek a kapcsolatok, a színház világában, a sportban, és így tovább. Gyermekekoromtól Fradi drukker vagyok, s nagy jelentőségűnek tartom például Kű Lajosnak az immár évekre visszanyúló kezdeményezését, a Kárpát-medence olimpiáját. Amúgy most jöttem Erdélyből – ahogy a Székely fonóban éneklük – hiszen az Operaház vendégszereplése zajlott Székelyföldön, Kárpát-haza Operatúra címmel, és hatalmas sikerrel. A Hunyadi Lászlót, és a Víg özvegyből, Lehár Ferenc operettjéből koreografált balettet adtuk elő, minden este telt házakkal és hatalmas sikerrel.

■ *Aki ilyet nem élt át, aligha hiszi el, mekkora élmény megtapasztalni azt a szeretetet, ami ilyenkor körülveszi a magyarországi művészeket. Éltre szóló élmény nekem is és a Magyar Rádió énekarának is a székelyföldi turné, amikor idős székely bácsikák zokogták végig a koncertet. Nem is tud az ember erről érzékenyülés nélkül beszélni.*

– Nem bizony. Egy kilencven év körüli székely néni például összeállított székely imádságokból és áldásokból egy kis könyvecskét, és azt kérte, adják oda a főszereplőknek és a karmestereknek, úgyhogy fantasztikus élményekben volt részünk ott.

■ *Gondolom, a magyar karmesterek közül is sokan vezényelnék szívesen ezt a zenekart. Beszélgettek-e már arról Vashegyi Györggyel, hogy másokat is bevonnának a munkába majd?*

– Szerintem ez természetes lenne, noha én magam nagyon összebarátkoztam ezzel a társasággal. Nincs kikötve olyasmi, hogy kik vezényeljenek. Mint ahogy a leendő koncertek helyszíneiről sem beszéltünk még. Azért indítottunk a Vigadóval, mert az a MMA székhelye, és nem kellett terembért fizetnünk. Hogy mit hoz a jövő, nem tudom, remélem, jót. Szeretnék megmaradni, és muzsikálni, mindenképpen, és a magunk örömeire.

(Kondor Katalin)